

ŽÁDNÝ ŽIVOT SE NEDÁ ŽÍT DVAKRÁT

Akademický malíř Pavel Novák

Je jaro roku 2019.

Máme před sebou pyramidu papírů. Sedíme s hlavou v dlaních a máme v ní hučení včelího úlu.

Historie, paměť, vzpomínky – to všechno tvoří minulost. I naší minulost, naše kořeny, část osobnosti každého z nás.

Čím si můžeme být jisti?

Tímto okamžikem – a přitom slovo „tímto“ už zase označuje okamžik jiný, neboť ten původní je již minulost.

Dalo by se snad říci, že minulost je jistá, ale kdepak!

Historie je celý oceán příběhů, osudů a vzpomínek a záleží pouze na tom, kdo má v ruce síť, ve kterých zátokách a proudech zaloví, co v síti uváže a vypluje na světlo.

Nekompletní tým a dům U Tří králů

Zde si dovolíme citovat Labyrint světa a ráj srdce Jana Ámose Komenského.

Nakonec – jsme ve škole:

„Vydeme zase na jiné náměstíčko, kde jsem uviděl novou věc. Nemálo lidí tu totiž postávalo s jakýmsi křivými a zahnutými rourami, jejichž jeden konec si dávali k očím a druhý se posadil přes rameno na hřbet. Když jsem se ptal, co to je, řekl mi tlumočník, že to jsou kukátka, kterými se hledí na záda. Kdo chce být opravdu člověkem, musí prý vidět nejen to, co mu leží před nohama, ale má se ohlížet i na to, co má za zády, aby se z minulosti poučil pro přítomnost i budoucnost. Protože jsem měl tu věc za něco nového, prosil jsem jednoho z nich, aby mi ji na chvíli půjčil, že se chci podívat. Podali mi jich hned několik a tu se přihodila zvláštní věc: skrze jedno zdála se nějaká věc vzdálená a skrze druhé byla tatáž mnohem blíže, skrze jedno vypadala, jako že má tuhle barvu a skrze druhé zase jinou, skrze třetí to dokonce vypadalo, že ta věc vůbec není.“

Aneb, jak stařenky říkávaly - historie je jiná za každým rohem.

Vzpomínky každého člověka jsou ovlivněny tím, kde, kdy, komu se narodil a kudy vedla jeho životní cesta.

Lidská paměť je krátká, ale důležitá, neboť vzpomínky každého člověka jsou nedílnou součástí historie a pouze celek je naše skutečná minulost. Tedy vzpomínky každého z nás mají nezastupitelnou hodnotu.

Ano, nesmějte se, i vaše vzpomínky tento celek doplňují.

Naše důležité vzpomínky – střípky minulosti:

- Jedné listopadové noci roku 2009 mne táta vzbudil, zabalil do deky a nesl mne až na Floru k dědovi. tu noc se mi narodila sestra.
- 21.8.1968 – nevezmou mne na svatbu! Moje teta se v 11,00 vdává na Novoměstské radnici a mne zamknou doma! Je mi 9 let.
- Můj první zápas v boxu! Dokázal jsem překonat strach.
- Celá rodina jsme se rozhodli doplout malým člunem na sousední ostrov. Byl mnohem dál, než jsme mysleli a začala bouřka. Společnými silami jsme se dokázali vrátit.
- Sousedka nám otráвила psa.
- Když ještě naši nebyli rozvedení, běhaly jsme se sestrou po zahradce kolem dokola a houpaly se na houpačce se zavřenýma očima. Máma se vyhřívala na sluníčku, nebo vařila oběd.
- Pamatuji si, jak na chalupě byla po zahradě vlna našich ovcí a byla krvavá, protože ovce zabil pes. Přežil jen beran Ferda.
- Jednou jsem seděla v obchodě v Dlouhé ulici na prodejním pultu na koberečcích. Prodávali tam krásné barevné koberce a klobouky a voněly tam vonné tyčinky.
- Když jsem byl malej, nesměl jsem do zamčeného pokoje. Jednou jsem tam vlezl a uviděl jsem plnou místnost hraček. Pak mi řekli, že jsem měl bráchu. Nechápu proč takhle.

- Když mi bylo 6 let, tak mne na Silvestra trefil ohňostroj. Mám velkou jizvu pod bradou.

Zaujal nás příklad s povodněmi. Po každé z nich přibližně 4 lidské generace zachovají pokoru k tomuto živlu – vědomí, že i malý potůček za stodolou se dokáže proměnit v démona. Poté jsme už zase neohroženými vládci břehu.

Proto je nezbytné předávat vzpomínky. Nejen ty velikostí Amazonky, Vltavy, Labe, ale i ty drobné zkušenosti, neboť i ony jsou součástí přívalové vlny dějin a mohou nás ochránit před démony času, který se obratem stane historií.

Sedíme okolo těch papírů, které jsou plné vzpomínek. Starších i nedávných. Máme tu čest nahlédnout do paměti akademického malíře Pavla Nováka, který je mimo jiné vynikajícím restaurátorem. Je to tedy člověk, který je s minulostí bytostně spjatý a svými rukama jí poskytuje šanci být tady s námi a nám dává dárek se s minulostí osobně setkávat.

Nežli jsme pana Nováka pozvali do naší školy, bojovali jsme trochu s pojmem „pamětník“. Naším cílem byl totiž rozhovor s pamětníkem. A naše představa byla, že by to měl být kmet, nikoli muž v plné síle, mladší, než naši prarodiče.

A tak jsme došli k oněm úvahám o paměti a o tom, že vlastně všichni jsme tak trochu pamětníci (pokud ovšem máme nějaké vzpomínky). Nikdy nevíte, co bude důležité.

Abychom se neutopili v tom filozofování o vlastní důležitosti, optali jsme se na význam slova „pamětník“ našich mladších spolužáků z první třídy.

Takže poučení, kdo je to pamětník:

- slon (Honza)
- moudrá sova (Leontýnka)
- spisovný člověk (Klaudie)
- povolání (Anežka)
- písař (Eliška)
- Eskymák (Julča)
- starý spisovník, který zemřel (Amálka)
- ten, kdo mluví ve zprávách (Ela)
- člověk, který hodně pamatuje (Anežka)

HURÁ!

Na pojem restaurátor jsme se už raději neptali.

Ale vyhledali jsme, na čem se šikovné ruce našeho hosta podepsaly:

- Státní zámek Kratochvíle - fresky na obvodové zdi
- Protipožární opona Městského divadla v Karlových Varech
- Barokní malba v zámku v Kamenici nad Lipou
- Betlémská kaple u nás na Žižkově
- Dům U Špuláků v Hradci Králové
- Dům U tří králů – freska Mikoláše Alše v Kutné Hoře
- Domažlice – kostel Nanebevzetí Panny Marie
- Věž zámku v Litomyšli
- Freska zámku Duchcov a Valeč
- Kostely v Plzni a Sternberku

-Barokní zámek v Kacěrově a dlouhá řada dalších důkazů umění a nesmírné trpělivosti.

Sláva internetu

O Pavlu Novákovi jsme také zjistili, že je členem Českobratrské církve evangelické. A tím se nastartovala diskuse o víře, která dnes rozhodně není samozřejmostí. V našem týmu jsou věřící různých náboženství i bezvěrci, ale hříšníci jsme všichni. S vědomím důležitosti náboženské tolerance jsme našli odvahu zeptat se na víru našich mladších jedenáctiletých spolužáků, od kterých jsme očekávali upřímnost:

- Já věřící nejsem, ale myslím, že víra dává pocit bezpečí, odhodlání a štěstí.
- Myslím, že věřící nejsem, ale v kostele mi to nevadí.
- Víra je asi spojení mezi dušemi.
- Věřící podle mne asi nejsou svobodní, protože víra různé věci zakazuje.
- Víra by měla přinést klid.
- Pán má pro mne ochranu a odpuštění.
- Je asi hezké věřit, že je někdo, kdo vám pomůže.
- Bůh je se mnou.
- Myslím, že Bůh neexistuje, ale zase se mu můžete svěřit, s čím chcete.

-Víra mne nezajímá ani trochu.

-Já nejsem věřící a jsem za to ráda. Přijde mi, že bych byla otrok něčeho smyšleného. Já si sebevědomí dokážu zvednout jinak, než dokola říkat bla bla... ámen.

-Víra tě omezuje, musíš se chovat tak, jak velí slušnost.

-Víte, že dokážete být lepší, když si vzpomenete na toho, kvůli komu se snažíte a kdo vás podpoří – člověk nebo Bůh.....

-Myslím, že nějaký bůh existuje, ale nevím jaký.

-Já mám názor, že víru si lidi vymysleli, aby se nebáli smrti. Moje máma ale věřící je, a když jsem jako malá utopila křížek v nočníku, považovala to za znamení boží! Co se mnou bude?

-Jsem věřící, ale nezáleží na tom. Záleží na charakteru.

-Věřím, že Bůh existoval, ale už není. Nemůže být přece nesmrtelný.

První setkání

Náš sympatický pamětník vstoupil do učebny výtvarky – naše sebevědomé gesto. Sedíme kolem stolu. Nejistotu a rozpaky pan Pavel Novák smete svým úsměvem. Je připraven.

Rozhovor odstartován :

Je 25. března 2019.

A my-Filip, Aliana, Mariana, Eliška, Lukáš a Artem- osmáci Základní školy Jiřího z Poděbrad - vítáme mezi sebou pana akademického malíře Pavla Nováka, který bude vyprávět o svém životě.

Jaké bylo Vaše dětství?

Bylo šťastné a bezstarostné. Narodil jsem se roku 1962 v Pardubicích, nejsem rodilý Žižkovák, ale zjistil jsem, že duší ano.

Měl jsem hodně hodnou maminku, rodiče se nám hodně věnovali. Bydleli jsme na novém menším sídlišti a měli jsme takový činžovní dům a tam jsme měli zahradu, která byla jako jediná na sídlišti za plotem. Byl to náš prostor a rostly tam višně. Ty stromy byly naším světem. Chvilku byly jako loď, letadlo, nebo zase nějaký dům. Měl jsem sestru a dva bratrance. Hodně jsme sportovali. Byli jsme taková čtyřka. Vlastně sestra se dlouhou dobou považovala za kluka. Tím, že jsme byli tři kluci a jedna holka, tak se k nám přidávala, ale i ke klučičím hrám. Můj děda nebyl obyčejný. Říkali jsme mu pohádkový dědeček. Pracoval v podniku, který se jmenoval TELEGRAFIE. Jezdil po celém světě a rozuměl telefonním systémům. Děda byl muzikant. Hrával na varhany v kostele a uměl vyprávět neuvěřitelné pohádky. Pohádky si vymýšlel a nutili jsme ho, aby ty pohádky vyprávěl znova a stejně. To je u nás v rodině tradice.

To bylo takové to období nevinné. Jen si pamatuji, když teda mluvíme o té paměti národa, osmašedesátý. Když byla okupace, bylo mi necelých šest let. V tu chvíli byla přerušena naše hra. Začala létat letadla, rodiče nás zavolali ze zahrady domů, plakali a my jsme věděli, že se něco děje. Pak se svět jakoby zařadil do normálních. Chodili jsme do školy a tam jsme se něco učili. U nás doma se mluvilo dost otevřeně. Pocházel jsem z rodiny, která byla poměrně dost režimem poznamenána. Dědeček byl sedlák, tudíž mu byly zabaveny majetky. Ve škole

jsem měl dost konfliktů kvůli tomu, že učitelka něco vyprávěla a já na to měl vlastní názor. Pak byli zavoláni rodiče, aby mi řekli, že to co si říkáme doma, ať neříkám ve škole, že by mi ve třídě mohl někdo uškodit. Toto období jsem vnímal jako křivdu a uvědomil jsem si ten strach, který museli moji rodiče snášet. Bavila mě hodně matematika a fyzika, ale také jsem rád četl a zajímal se o dějiny kvůli umění. Po několika letech jsem se dozvěděl, že když jsem ukončil gymnázium, k mému vysvědčení byl napsán jakýsi posudek, ve kterém stálo, že nejsem vhodný pro studium na vysoké škole. Pak mi každý říkal, ať odjedu do Prahy studovat, že v Pardubicích mě každý zná. Stejně jsem chtěl vystudovat akademii. Tak se i stalo. Kamarád mi v Praze přenechal byt, protože se stěhoval. No a tak jsem se ocitl na Žižkově. Nakonec se mi podařilo dostat se na akademii. Rodiče byli spolu stabilní manželský pár, který vydržel až do matčiny smrti. Mládí je takové odvážné, chce, na co si pomyslí. A já jsem nechtěl být omezovaný, jako že něco nemůžu. Samozřejmě bylo moje studium poznamenáno takovou tou myšlenkovou schizofrenií, ale já jsem v podstatě rád, že jsem se dostal tam, kam jsem chtěl. I když občas někomu musím vysvětlovat, proč jsem v té době studoval grafiku a restaurování.

Jak jste jako malý vnímal náboženství a jak jste ho prožíval?

V rodině byli hodně věřící. Hlavně moje maminka a můj dědeček. Vlastně díky dědovi jsem tu víru jako malé dítě prožíval tak autenticky. Přestože okolo zuřila ta proticírkevní kampaň, tak u nás doma se poklidně chodilo pravidelně do kostela. Bibli jsem chápal jako zajímavé čtení. Měli jsme i faráře, který nás před vším dostatečně varoval. U nás neexistovalo, že bychom jednou nešli do kostela. V tom věku jsem se vůbec necítil jako věřící člověk. Tohle jsem bral jako tradici rodiny- to chození do kostela. Jsem přesvědčen, že náboženství je cesta. Je potřeba to respektovat. Někteří lidé říkají, že náboženství je bláznovství. Ale není to tak. Každý to vnímá jinak. Každý, kdo mě znal, tak mě začal akceptovat, protože viděl, jak to mám v hlavě srovnané i díky tomu náboženství. Já si myslím, že i náboženství by mělo být hodně tolerantní a taky jsem se o to hodně snažil.

Jak jste jako malý vnímal společenskou situaci a pozici vaší rodiny?

Hodně brzo jsem si to uvědomil. Jednak jsem už mluvil o tom konci naší dětské hry v zahradě. Přišli jsme domů, tam se poslouchalo rádio, že máme zachovat klid. Rodiče se pořád bavili o tom, co bude dál. Život plynul a zdálo se, že se nic nedělo a nezměnilo. Jako dítě jsem to vnímal obrazně.

Kdy jste si prvně uvědomil, že vaši rodiče nebo prarodiče mají s komunisty problémy?

No, to už jsem vlastně zmínil – bylo to ve škole. Naše rodina je k sobě otevřená a tak jsem z rozhovorů rodičů nebo příbuzných poznal, že je něco jinak, než se to prezentuje ve škole. Jednou, když jsem o tom s paní učitelkou diskutoval, tak pak byli rodiče zavoláni do školy, aby mi vysvětlili, že nemůžu všechno, co slyším doma, vyprávět ve škole, že by mi to mohlo uškodit, ale to já jsem nikdy nechápal. Vždycky jsem chtěl mít tu svobodu názoru. Nebát se říct svoje názory a říkat věci tak, jak jsou.

Jak konkrétně vás komunisté omezovali? Například moje babička byla učitelka, ale jelikož byla věřící, tak měla zakázáno učit a chodit do kostela.

Mojí tetě se stalo něco podobného. Ono v té době bylo lepší se neprezentovat jako věřící. Moje sestra se takto prezentovala ráda, a tak, když se hlásila tady na Hollarku, měla problémy. Na talentových zkouškách uspěla, ale jelikož její papíry ze základní školy říkaly, že je fanaticky věřící, tak se na školu nedostala a byla nucena studovat něco, co jí nebavilo.

Přišel jste kvůli režimu o někoho z blízkých? (zadržení policií, ...)

Můj otec byl hodně postižen režimem. Kvůli víře byl vyhozen z gymnázia a byl nucen pracovat jako dělník. Takže byl pak hodně opatrný ohledně mých rozhodnutí, protože nechtěl, aby se mi něco stalo. Potom bratranec mého otce. Jeho rodiče utíkali na západ a on, za to že je neudal, dostal 13 let.

Mluvílo se u vás doma o Chartě 77?

Doma ne, spíš ve škole s kamarády. Já jsem jí nepodepsal, neměl jsem tu možnost.

Zúčastnil jste se nějaké protestní akce před rokem 1989?

Jo a měl jsem i hodně kamarádů, kteří se demonstrací účastnili pravidelně. Já jsem byl tady na té žižkovské na Škroupově náměstí. Když začali zasahovat policisté, tak jsem zbaběle odešel. Ale jinak jsem se samozřejmě účastnil 17. listopadu, kde jsem to zažil se vším všudy.

Jak jste ty demonstrace prožíval?

Zrovna tuhle ve velikém strachu. Já jsem nikdy nebyl ten typ, který by rád něco dokazoval silou, jsem spíš intelektuál.

Jak si vzpomínáte na atmosféru této doby?

Jasně. Češi jsou vtipný národ, a tak se říkalo, že se lidé chodí na demonstrace umýt. To vzniklo od toho, jak tam stříkali vodu, aby nás zahnali pryč. Taky se přiznám, že jsem často brečel. Báł jsem se, že spravedlnost není, ale teď vím, že je.

Protože jsem byl poměrně už mezi kamarády a širší veřejností považovaný za dobrého výtvarníka, tak mě pozvali na akci, kde jsem se zděsil, protože tam byli samí takoví "pohlaváři". Oni se tam všichni opili a jeden z nich začal vyprávět o tom, že tak nějak jako vědí, že ten režim bude muset "krachnout", že to je neudržitelný. Že to, co nastane, bude kapitalismus a v tom kapitalismu jsou potřeba peníze. A kdo má peníze? My! Takže oni ti komunisti takhle uvažovali a nebáli se. Já se přiznám, že jsem se tenkrát rozběčel. Nedokázal jsem se smířit s tím, že svět je takto krutý, nebo že vlastně neexistuje spravedlnost. Ale ona spravedlnost existuje, pro každého vevnitř, v každém je troška. Je určitě zakořeněná a lidé to vnímají. Konkrétně tito lidé na mě tenkrát působili, že určitě sami se sebou dost těžko můžou vydržet. To jsou takové střípky z té atmosféry. Jinak samozřejmě ve škole byly různé (anti)výstavy. Prostě si myslím, že všeobecně v té generaci byla spousta lidí, která si uvědomovala, že ta změna je na spadnutí. Když jsme se pak dostali na západ a viděli jsme, že tam lidé žijí úplně jiným způsobem života, tak nám docházelo, že je to nějaká disproporce, která nemůže trvat. Ještě když jsme si uvědomili, že je to rozděleno násilně ostnatým drátem. Byl to pro mě velký psychický tlak. Byl jsem také ten rok hospitalizován v Bohnicích, protože jsem měl reaktivní depresi, kdy se mi, dá se říct, zhroutil vnitřní svět. Ale bylo v tom samozřejmě spoustu jiných faktorů, jako třeba rozchod s děvčetem. Dneska je taky pro mladé lidi spousta těžkostí, ale nechtěl bych, aby se tohle vrátilo. Myslím si, že to není dobré pro život, ani pro společnost.

Jak se změnil váš život po roce 89?

Začal jsem chodit se svojí ženou, se kterou jsem dodnes. V roce 92 se nám narodil syn, byla to velká změna. Vnímám to radostně, ale zároveň už probíhala revoluce. Tak mi tak trochu docházelo, že se už dostávají k moci ti lidi, kteří to mají pořád v krvi, jsou to pořád jedni a ti samí. Svět se hodně změnil i pro nás, ale zároveň bylo důležité si uvědomit, že ty lidi tady zůstávají. V roce 90 jsem skončil školu, takže jsem byl najednou na volné noze, kvůli tomu jsem tu školu studoval. Najednou to byla norma, každý bojuje sám za sebe. Teď samozřejmě do toho ještě byla inflace, která byla obrovská, protože naše měna, jestli to víte, tak byla vlastně uměle přidržována při životě. Nic nestálo nic, nikdo neměl nic a nic jsme si vlastně ani pořádně nemohli koupit. Najednou se to muselo jaksi zkorigovat s tím západem. Přišli sem lidi ze západu, kteří měli peníze. A chvílema jsme měli pocit, jako že svět tak nějak ujíždí, že nechápeme tu inflaci a nechápeme ten způsob podnikání. Ale nějak jsme se v tom zorientovat museli. A nakonec jsem se v tom naučil taky chodit a rodinu jsem uživil. V té době jsme byli docela dost velká rarita, protože spousta lidí měla pocit, že ten ekonomický tlak je prostě nad jejich síly. Je statisticky dokázáno, že v té době se dětí rodilo hodně málo, než se jich rodí teď. Myslím, že teď už společnost konečně přichází na to, že není nejdůležitější mít peníze. A prostě užívá si toho, že žijeme v blahobytu. Je to, myslím si, dost fajn. Vnímám to kolem sebe. Život, pokud probíhá tak jak má, je neustálá změna. Člověk se musí přizpůsobovat. Je fakt, že rok 90 a 91 byla určitě velká změna v mém životě a nedokážu to popsat. Ta euforie, ale zároveň i ten existenční strach. Do té doby jsme byli zvyklí na to, že jsme měli jakýsi takový stabilní příjem a s tím jsme si vystačili. Já jsem měl tenkrát nějaké brigády a stipendium. Najednou to byla poměrně dost velká honička, ale zároveň zase radost z toho, že se můžeme nadechnout, můžeme cestovat. Dobrý, dál.

Jste spokojený s dnešní politikou?

To určitě ne. Určitě ne do jisté míry. Mě vždycky někdo začne vyprávět o tom, že teďka je to špatný, že se to stalo, protože byla ta revoluce. To si myslím, že vůbec není pravda. Ten stav společnosti je kontinuální. Jak se říkalo, že bylo milion komunistů, kam se všichni podělí? Většina ostatních lidí byla loajální. Tohle všechno se v té společnosti nese, to jde dál a dál. Když se rozebírají kauzy kontroverzních osobností v politice, tak se vlečou až před devadesátá léta. A v tom jsme ohroženi, to je prostě pravda. Jak jsem říkal, chci být tolerantní. Já bych tu politiku vlastně ani raději nehodnotil. To je takový český hospodský. Myslím, že je potřeba, abychom se v tomhle změnili jako národ.

Jak vám v životě pomohla víra?

No, hodně. Myslím, že když si člověk představí, že chce, tak to opravdu už vlastně napůl má - a to je víra. Jako věřit sobě, věřit v to, že existuje spravedlnost, že existují věci, které jsou pro mě pozitivní - to je víra. Člověk bez víry je opravdu jakoby napůl mrtvý. Já to nechápu jenom v tom křesťanském kontextu. Samozřejmě, že křesťanství víru učí a je to správně, ale člověk by měl hledat ještě nějaký kontext za tím, souvislost s tím, co opravdu žije.

Mám takový příběh. V Pardubicích jsem si pronajal byt v takovém domě. Přišlo to úplně samo od sebe. Ta paní se ozvala, když jsem hledal podnájem. Kdysi se babička odstěhovala do paneláku, který je tam za rohem. Ona vždycky všechno prožívala tak krásně. Bydlela v paneláku v sedmém patře, ale nic si z toho nedělala. Říkala, že je v sedmém nebi. Vždycky jsem s ní rád sedával na balkóně a koukal na Pardubice. Dole byla taková řada domečků. Jsou kubistický - dneska to vím. A já jsem babičce říkal, že bych raději bydlel támhle v tom

baráčku. A já tam teď bydlím. Sice na krátkou dobu, než doděláme tu radnici, ale ono se to stalo, opravdu. Člověk v těch představách vlastně zažívá to, co chce zažít a splní se mu to. A to je ta víra. Já si myslím, že to je strašně důležitá věc pro život.

Máte pocit, že věřící lidé jsou nositeli morálky a příkladem nesobeckosti naší společnosti?

To, že zastáváte nějakou ideologii, která dejme tomu má nějaké morální hodnoty, to ještě neznamená, že ty morální hodnoty budete opravdu akceptovat, že je budete žít. Pro mě člověk, který třeba chodí do kostela a nějakým způsobem se do jisté míry vlastně jen přetvařuje, je daleko nebezpečnější, než člověk, který žije v nějakém vnitřním rozporu, má spoustu otázek a má problém uvěřit. Pro mě je daleko pravdivější to, když člověk o tom ví a snaží se pochopit, proč to tak je. Určitě to, že člověk bude chodit do kostela, neznamená, že bude lepší a bude nositelem morálky. Obávám se, že i samotná Bible říká, že pravda může být někde kousek vedle vás. A ono je vždycky důležitý pochybovat, protože si vytváříte jakousi vnitřní kritickou hodnotu a až to pochybování o tom, jestli stojíte na té správné straně, vás na tu správnou stranu přivede. Já si myslím, že určitý konformní věci nemusejí být vždycky tím, čím se dělají. Ale určitě mezi věřícími je množství lidí, které to myslí správně a bere život vážně. Asi tak.

Občas jsem se dostal do situace, kdy jsem váhal mezi rozhodnutím, jestli držet krok, nebo nedržet. Ono to ale člověka uvnitř deptá, když uděláte něco, s čím nesouhlasíte, tak se to na vás vždycky nějakým způsobem podepíše v tom, jak se cítíte.

Udělal jste někdy nějaký přestupek proti víře?

Asi jo, to bych byl špatný křesťan, kdybych si neuměl přiznat, že jsem hříšný člověk. Určitě a asi se tím ani nedokážu chlubit. To je asi každého osobní věc a je dobrý si uvědomit, že to je přestupek. Víra ale má jednu báječnou věc - a to je odpuštění. Člověk musí odpustit i sám sobě. I když třeba nějaký špatný věci udělal a když si řekne, že to dál dělat nebude, tak se stává osvobozeným křesťanem, osvobozeným od hříchů. Stojí na té správné noze. Ale hřích je nebezpečná věc. Třeba - nebudeš závidět! K tomu člověk sklouzne, ani neví jak. Uvidíš-támhle jede v novém autě, a hned si řekneš: já proč zrovna on? A už je to hřích.

Kdy jste začal malovat cíleně a systematicky?

Na gymnáziu. Jak se to vezme – systematicky. Oni spíš si všimli rodiče a učitelé, kteří učili výtvarku. Já jsem chodil do výtvarky k panu profesorovi Bittlovi, ten nedávno umřel. Věřím trošku na zázraky, ne trošku, věřím na zázraky. A prostě s ním jsem zažil něco, co nejde popsat, je to nesdělitelný, protože ten zážitek byl v tu chvíli tak silný, že jsem cítil ten dotyk. Chodili jsme tam spolu s mojí sestrou. Oba dva jsme byli v tomhle nějak políbení. Já jsem údajně tužku držel ještě dřív, než jsem uměl mluvit. Maluju pravou rukou, ale občas si najednou uvědomuju, že levou rukou dělám něco, co ostatní levou rukou nedělají, takže se vlastně nemůžu rozhodnout, jestli jsem pravák, nebo levák. Vyprávěl mi tatínek, že když jsem ještě neuměl mluvit, tak jsem to uměl nakreslit. Takže se mnou, asi s ročním dítětem, komunikoval prostřednictvím kresby.

Na gymnáziu jsem se začal intenzivně připravovat na tu akádu. Najednou jsme se museli víc věnovat literatuře a dějinám a to ve mně nějak probudilo takovou obraznost. Najednou jsem toužil se tím zabývat v životě víc než v čímkoli jiném. A taky jsou důležitý lidé, kteří vám řeknou - jo, stojí to za to, běž za tím.

Vedli vás k umění rodiče?

Jo - dá se říct že jo. Oni nás zapsali k tomu panu profesorovi Hitlovi, když viděli to nadšení. Pak byli trochu zděšení, když jsem se rozhodl pro tu akademii. Jednak tatínek byl přesvědčený o tom, že se tam nedostanu, že mám špatný reference.

Ještě jeden příběh. Maminka s námi byla dlouho doma. Pedagogové vědí, že je nutný, aby se dítě tak nějak trochu socializovalo, aby nebylo jenom upnutý na rodiče. Proto mě rodiče šoupli asi v pěti letech do školky. Já si to pomatuju jednak proto, že jsem začal trpět zánětem středního ucha, v té době jsem dokonce byl v nemocnici. Říká se, že když člověk nechce poslouchat, má problémy s ušima. Věřím tomu. V té době jsem se vlastně ocitl v prostředí, kde je nutný se soustředit na víc lidí a poslouchat je. Ale říkali, že když mi dali tužku do ruky, tak bylo všechno v pohodě, že jsem se najednou uklidnil a přestal jsem plakat. Řekli mi, namaluj domeček nebo traktor, a já jsem všem ochotně vyhověl a najednou jsem se cítil sám sebou, už jsem necítil tu ztrátu, necítil jsem ten žal, že nemám maminku. To jsem pak v životě zažil podruhé, když maminka umřela. A vlastně v té době jsem taky měl hodně práce a to mi pomohlo překonat ty stavy.

Ale já jsem nebyl jenom malíř, já jsem taky muzikant po dědečkovi. Hraju a muziku mám jako strašně důležitou součást života. Skoro si nedokážu to malířství bez muziky představit. Chodil jsem do houslí, ale vybral jsem si kytaru. Kytar mám sbírku. A moji rodiče ochotně naslouchali tady těm mým sklonům.

Podporovali to ve mně. Za to jim mužů být vděčný. Vyptávali se, co bych chtěl dělat, a když jsem řekl, že chci chodit do hudebky na kytaru, hned jsme šli za známým panem profesorem. No a ten mě ukecal na ty housle. Ale i za ně jsem rád, protože to je nádherný nástroj - těžký ale nádherný. Ale já měl vizi, že můj nástroj je kytara.

Vy jste říkal, že jste byl na gymnáziu, co to bylo za gymnázium?

Gymnázium v Pardubicích, dneska jsou tam už dvě, tenkrát to bylo největší gymnázium v Čechách. Toto gymnázium mělo zajímavost, že tam bylo osm tříd v ročníku. Všechno bylo orientovaný na techniku. Nebyly tam žádný humanitní obory. Najednou byla taková móda, že se všichni chtěli dostat na vysokou školu a gymnázium je taková přestupní stanice. Zároveň věděli, že se tam spousta lidí nedostane a že je potřeba je připravit na nějakou odbornou specializaci. Takže na tom gymnáziu zároveň probíhala taková experimentální výuka, která se soustředila na specializaci ve středoškolských oborech. Měli jsme tam i programování, stavebnictví, zemědělství, strojírenství a já jsem chodil na to stavebnictví.

Dostal jste se na vysokou školu hned po prvních přijímacích?

Ne. Tam přišlo to lejtro a ten dodatek z gymplu od těch našťvaných kantorů, které jsem trápil, že nejsem vhodný na žádný typ vysoké školy, takže jsem se tam nedostal. Normálně jsem pracoval. Teda normálně... Já jsem šel do kotelny. Jak jsem měl ty kamarády disidenty, tak jsem se vyptával, kde najdu tu nejlepší společnost a všichni říkali, že v kotelně.

První člověk, kterého jsem v kotelně potkal, byl můj příbuzný. To by bylo povídání na dlouho. Mám předky mezi Čechy, kteří žili na Ukrajině. Mé praprarodiče povraždili při tom ekonomickém experimentu, kdy přijeli ruští vojáci na Ukrajinu a sebrali veškerou úrodu všem zemědělcům, co tam byli. Můj pradědeček jim ji odmítl vydat. Babička si myslela, že ho odvedli do lágru, dlouho nevěděla, že byl hned mrtvý, že ho zastřelili někde v sousedním statku. Babička byla jako dvanáctiletá odvezena do Čech a tady se jí ujala křesťanská rodina.

Babička mě učila rusky a přitom nenáviděla Rusko, nenáviděla ruštinu. Ale uměla rusky dobře, protože to byl úřední jazyk. Měli jsme k sobě blízko, měla mne ráda.

No a já jsem měl u sebe nějaké fotky a vyprávěl jsem o tom osudu. A když jsem to vyprávěl tomu kolegovi v kotelně a prohlíželi jsme ty popsané fotky, tak se ukázalo, že jsme vzdálení příbuzní. Hodně jsme spolu pak kamarádili. On byl taky muzikant. Jezdil po cikánských osadách s kytarou a pořádal tam potlachy. Začal mne brávat s sebou. Oni hráli písničky a on nahrával ty písničky na magnetofon. Z těch písniček pak modifikovali jazyk a vlastně sestavili regulérní učebnici romštiny. A toho já jsem se účastnil. Protože jsem hrával na ty housle, měli jsme taky tady v Praze cikánskou skupinu, kde byly dva gadžové a jeden cigán a děsně jsme si to užívali, protože ta muzika je moc krásná. No a to byla moje škola života.

Vlastně poté, co jsem odešel z gymplu a motal se po těch různých kotelnách, jsem ještě dělal poštovního doručovatele. To byl taky úžasný zážitek a mělo to na mne velký dopad. Naučil jsem se manipulovat s penězi a jednat s lidmi.

Pak jsem se seznámil s panem profesorem Čepelákem. Je to trochu zapletenější příběh. Ale on potom konečně viděl moje kresby.

A on se mě tenkrát ptal: "Prosím vás, vy dobře kreslíte, proč nestudujete nějakou vysokou školu?" Já mu říkám - no právě, pane profesore, dva roky se o to snažím, abych se někam dostal. Tak pak jsem se dostal. To byl pro mne radostný rok, i když studium na akademii nebylo zrovna lehké. Mě strašně bavilo. Tím, jak jsem se dva roky tomu nemohl věnovat, tak pak jsem byl šprt. Měl jsem i stipendium a dělal jsem tam asistenturu. Pak jsem byl na dvou oborech - ve figurálním kreslení a grafice a svým způsobem jsem si mohl žít radostně. V té době byl ten režim dosluhující a dost absurdní a ta naše škola byla prestižní, takže tam jsme byli pořád pod stranickým dohledem a vědělo se, že je tam spousta lidí, kteří na to dohlíží - a to zas tak moc radostný nebylo.

Máte nějaký vzor ve výtvarném umění?

No plno. Dělal jsem v galerii U Řečických kurátora. Po revoluci jsem byl mladý, nastartovaný a musím říct, že zhruba po roce jsem začal trpět, kolik je výtvarníků a kolik je i těch špatných výtvarníků. Mám vždycky radost, když vidím někoho z těch mladých, kdo to umí. Vždycky to je pro mě motivace. To je přesně ono, tohle potřebuju.

Třeba obrovský objev byl František Kupka. To bylo v dobách studií a neříkám, že by se něco změnilo. Mám zajímavý zážitek. Byl jsem ponořený do jeho obrazů, četl jsem jeho životopis a ve chvíli, kdy jsem šel na zkoušku, já jsem vyfasoval otázku František Kupka. I proto na něj vzpomínám, protože jsem díky tomu tenkrát dostal jedničku do indexu. Tak třeba to je jeden ze vzorů. Ale žádný život se nedá žít dvakrát.

Co vás přivedlo k restaurování památek?

No já to řeknu dost natvrdo - rodina. Ekonomické myšlení. Já jsem docela dost pyšný a hrdý výtvarník a nějak se mi do toho nechtělo, ačkoliv jsem si kdysi představoval, že bych to restaurování chtěl dělat. Ale na druhou stranu mě bavil bohémský život. A právě v tom období, kdy jsem dělal v galerii, když jsem si uvědomil, že výtvarníků je strašně moc, tak jsem reagoval na volání restaurátorů: nechceš k nám na brigádu - my tamhle něco děláme a ty jsi šikovný, ty by ses nám hodil... Tak jsem ve chvíli, kdy jsem ty peníze potřeboval, na to šel. A byla to takzvaně láska na první pohled. Uvědomil jsem si, že to jsem v životě chtěl, že tohle je inspirativní, umět si s tím poradit, umět trefit tu neviditelnou barvu, když člověk retušuje, umět se k tomu chovat uctivě. Najednou jsem věděl, že je to přesně obor, po kterém jsem vlastně toužil a že to je taky láska na dlouhou dobu. Pořád přináší nový a nový podněty a každá další práce je v něčem nová, v něčem objevná, znova se učím.

Takže pětadevadesátý rok, narození dcery Josefíny a taky ekonomický tlak a že nemusím čekat, až si někdo koupí obraz.

Jaký je to pocit obnovovat práci starých mistrů?

No obrovský! Vždycky je to zážitek. Je zajímavý, že jsem se setkal i s věcmi, které třeba nebyly na takové výtvarné úrovni, spíš lidová tvorba, ale že to přežilo nějaký čas a že to má pro lidi nějaký význam, jsem hrdý, že to udržuju. Když se k tomu lidé chovají uctivě, tak to dílo se nějak jakoby promění, přestože vizuálně je všechno v pořádku, něco se v těch věcech děje a není to vidět. Restaurování znamená k té věci chodit každý den - to není práce na dva dny. Ted' v Teplicích jsme dělali Berounskou kapli celý rok. Takže tam jezdíte skoro každý den kromě víkendu a máte to stále na očích, přemýšlíte o tom, ted' se vám už začnou zdát i příběhy těch lidí. To jsme objevili nějaký nápis, kde byla skryta modlitba mezi ornamenty. Někáká holčička ji napsala německy. Ted' v Grébovce jsme dělali pavilon a objevili jsme tam skrytou malbu. Zajímavé jsou ty objevy, když někdo něco přemaloval. Pak se přichází na to, že je tam ještě něco jiného. Je to takové tajemné. Zároveň jsou tam příběhy těch lidí. Kolem každého díla a restaurátor je dostane naservírované.

Vy tady máte taky plno hezkých obrázků, to vás musím pochválit. Líbí se mi.

Já jsem takový společenský. Jsem rád mezi lidmi a při tom restaurování nejde dělat samostatně. Člověk musí mít nějaký společníky a kolegy. To v ateliéru je to občas takový trošičku na palici. Když to řeknu otevřeně, je tam člověk uzavřený sám se sebou a občas je to pro hrdiny. To restaurování je milosrdný, že jste mezi lidmi. I když restaurátoři se mezi sebou zase tak dobře neznají, protože jsou furt přilepeni na stěně někde v kostele. Každý dělá nad svým a spíš na sebe někdy zahlížejí, protože si občas vyfouknou nějaký kšeft.

Co pro vás umění a malování znamená a jak se váš vztah k tomuto oboru během života vyvíjí?

No já myslím, že je stabilní. Občas mám jako křesťan potíže s tím, že zákaz zobrazování katolická církev z Desatera tak zlehka vysoúpila. Protože katolické kostely jsou plné umění, někdy až nacpaný krámama. Občas se setkáte s lidmi, kteří jsou velice zajímaví a otevřou se vám, protože také malují. Také jsem zjistil, že někteří malíři jsou odsouzeni k určitému samotářství.

Umění je moje přítomnost Já umění žiju jako přítomnost, já k tomu nemůžu vlastně říct nic víc. Snažím se v tom oboru být úspěšní a poctivý.

Věnujete se i ilustraci knih?

Dělal jsem to, snažil jsem se v tom oboru uplatnit. Občas mě někdo osloví. V současné době ne.

Nemám na to čas. Ale je to zajímavé téma, občas si něco nakreslím, tak jako když si chci vizualizovat nějaký zážitek. Přiznám se, já normálně díky tomu malování, díky tomu restaurování a díky všem těm zájmům jsem skoro přestal číst knížky. Já nemám čas na koukání na televizi, tu jsem úplně vyřadil a do kina jdeme jen občas. Moje žena ráda čte. Ona mi všechno předčítá, ne - převykládává. Ona vždycky něco přečte a já se zajímám co to je, ona mi to začne vyprávět a je natolik dokonalá, že vždycky řekne to podstatné a já už potom ani tu knížku nemusím číst.

Mým velkým kamarádem na akademii byl Petr Šabach. Mám pocit, že jsem předlohou pro jednu z jeho postav. On dělal na akademii na osobním oddělení - pro odvedence, pro vojáky. Pak jsme se viděli v Litomyšli, když jsem restauroval na zámku, při nějakém jeho autorském čtení. Bylo to děsně srdečné a pěkné a vlastně tu jeho knihu jsem četl. Byla jedna z posledních a klidně bych si troufal říct, že bych ji mohl ilustrovat.

Zjistili jsme, že jste ilustroval Čítanku pro Jonatána a Čítanku pro Josefinu???

To byla waldorfská úloha pro rodiče. Děti chodily na Waldorfskou školu a já jsem to vzal nesmírně vážně. Říkal jsem si - jsem výtvarník! Takže jsem tam vyřezával do mosazi písmena a pak jsem je lepil na kůži. To musí mít přece na celý život! Úkol zněl: udělat pro svoje dítě první čítanku.

Nevím, jestli znáte waldorfský školství. Je to takový alternativní směr. Bylo to takový rodinný prostředí.

Tak všechno má svoje klady a mínusy. Ale myslím, že tam děti byly šťastné. A rodič má pro svoje dítě namalovat a napsat, ručně napsat, první knížku, kterou bude číst. Ta naše škola jako žene ty děti dopředu, jako furt ty informace chrlí, ale tady má jeden úkol, aby děti měly rády písmenka. Prostě ty děti se učí nejdřív tiskací, dlouho se učí tiskací a dlouho nečtou, jenom si říkají příběhy. Je tam spousta motivačních úloh, a pak se rozhodnou číst a to je velmi slavnostní chvíle. Rodič tajně, děti o tom nevědí, namaluje tu knížku a oni ji pak dostanou od paní učitelky a vy jste tam podepsaní. Takže je to fakt, mně se to líbilo a děsně jsem si to užil a zrovna v tu dobu jsem neměl moc práce. Dělal jsem tu knížku s obrovským zanícením a myslím, že to stálo za to. Nemohl jsem se přeci shodit před ostatními rodiči, jako výtvarník!

Vybíráte si knížky sám, nebo jakým způsobem získáte tuto práci?

No vždycky to nějak přišlo. Někdo mě oslovil. Vždycky to bylo tak, že za mnou někdo přišel, bylo to hodně osobní.

Nějak nevím, já jsem si dal za úkol to umění vnímat, musím ho dělat s radostí, musím dělat, že to chci, že mám jasnou vizi, že teďka přišla ta chvíle, kdy to namaluju. A tak mi umění dává smysl. Když to člověk dělá jen na zakázku, vždycky to nedopadne dobře. Neříkám, že to dopadne špatně a dokonce zadání kolikrát bývá dobrou motivací, ale na mě velké tlak není dobře. Myslím, že umění je taková příliš křehká záležitost, kdy velké ekonomické tlaky nejsou dobrá věc. Taky většina dobrých umělců měla nějaké sponzory. Často malovali vlastně jenom z podstaty bytí a taky s tím měli psychické problémy.

My jsme zjistili, že i fotografujete, co nejvíc a proč?

No nejvíc fotím pracovní. Fotím hlavně ty předměty, které restauruju, protože je potřeba je dokumentovat, takže se snažím dělat takovou jako profesionální dokumentační fotografii.

Ted' zrovna, jak jsem koukal, jsem měl umaštěný objektiv. To by se asi fotografovi stát nemělo, ale stává se.

Ale jinak chodím rád do přírody, fotím v přírodě a občas mě to posedne. A někdy si zas říkám, všechno už bylo nafocený. Tak jdu naschvál bez foťáku a snažím se vnímat tu přítomnost jenom očima. Dřív jsem jezdil jenom s deskama a všechno jsem si kreslil. Ted'ka má člověk digitální foťák a jenom tak bliká, pak si to doma prohlíží.

Je to zajímavý, když se k tomu člověk po čase vrátí. Najednou na něj zavane ta vůně třeba moře, nebo se připomene nějaká příhoda... i smutná.

No fotím, fotím, jak se dá, ale nejvíc fotím profesionálně.

Také víme, že jste byl iniciátorem charitativních akcí. Můžete nám o tom popovídat?

Jo - bylo to takový období a nevím, jestli jsem byl přímo iniciátorem, byl jsem spíš spoluautor. Já jsem byl u spousty věcí, ale tohle byla jedna část mého života.

Hned po revoluci jsme spolupracovali. V roce 90 za mnou přišli kamarádi a řekli, že dávají dohromady takovou společnost, která by se ráda zabývala jednak uměním, ale ještě by to mělo mít přesah do charitativní oblasti. Ta společnost se jmenovala Nedomysleno, dneska ji můžete znát akorát z akce Mezi ploty. Později jsem se s tím tak úplně neztotožňoval, tak jsem odešel, ale dělal jsem to rád. Pracovali jsme pro nevidomé, také vzpomínám na setkání hendikepovaných malířů. Jsem rád, že jsem se toho mohl účastnit, ale účastnil jsem se, nebyl jsem plně té věci autorem, byl jsem součástí toho Nedomyslenu, jako spolupracující nečlen.

V roce 2007 vznikla kapela Žižkovský dezert, můžete nám o tom něco povědět?

No jo, to byly šťastný časy. V mém životě je rodina strašně důležitá. Myslím si, že je odpověď na všechny otázky v mém životě. Nikdy jsem netlačil na pilu, s výjimkou hudby, tam se tlačit musí. Bez zkoušení a kázně to nejde. Já jsem vlastně absolvoval tři hudební školy. Tak jednak sám svoji hudebku, potom s mým synem a potom se svoji dcerou a chvílema to bylo docela dost zuřivý. Někdy jsme se u toho i dost ostře hádali. Jak jinak, taková ta každodenní cvičení - do toho se člověku nechce, ale my jsme si to tak jako zpestřovali. Jednu chvíli jsme měli domácí trio. Moje žena vždycky od toho stála trochu stranou, ona není ten exhibicionista, jako obě dvě děcka. Vždycky na Vánoce jsme to dávali dohromady, ale hráli jsme třeba i na vernisážích. Občas to bylo takové roztomilé. Nebyla to žádná velká muzika, ale takový ty malý kousky, takový pro tria a tak.

Vždycky jsem toužil po kapele a syn furt nic. Jednou jsem šel v Karlíně kolem bazaru a koukám, pěkná modrá baskytara. Dostal ji k Vánocům a hraje na ni dodnes.

No ještě k tomu mám jeden příběh.

Když se narodili hoši, když se narodil můj synovec Jáchym, tak jsme my měli svatbu s mojí ženou a čekali jsme Jonatána a na světě už byl Kryštof - tak říkám: tři chlapi, já čtvrtý - to je kapela úplně jasná. A tak jsem tam na svatbě bavil lidi. A ono se to skutečně stalo. V roce 2007. Shodou okolností synovec Kryštof (dnes už chudák nežije) mi zavolaal a ptal se, kdy se sejdem. On byl takový iniciátor. Vůbec jsem nevěděl, co se děje. No budeme hrát ne... jsi říkal, že budeme hrát!

No já to těm dětem vlastně slíbil! Tak to musím splnit. V kapli jsme získali prostor, kde jsme začali zkoušet. Já jsem samozřejmě držel tu kytaru a Jáchym třeba bubnoval na škopky od barev, šlapák si udělal z krabičky, no bylo to takový fakt úsměvný. Ale najednou to začalo hrát, najednou to zacvakne a kapela se stane bytostí a jasně víte, že to stojí za to. Když jsme byli my tři pohromadě, ten synovec, Jonatán a já, tak to byly chvíle strašně pěkný a dokonce mám pocit, že jsme takovým nějakým úspěšným způsobem překonali období puberty u Jonatána. Měli jsme konflikty při tom hraní, ale to se řešilo na place, možná někdy i trochu doma, vlastně šlo nám o to, aby to hrálo. A oni to najednou začali poslouchat lidi. Já se přiznám, začal jsem trochu utrácet za aparaturu a hrálo se a byla to radost, byla to obrovská radost pro nás všechny tři.

Pak, samozřejmě, začali říkat spolužáci Jonatánovi, proč hraje s fotrem. Je fakt, že jsem nějak trochu ustrnul v žánru a kluci začali mít každé svoji představu. Takže dneska už má každé svoji kapelu. A jsou úspěšní. No a tak jsem rád, že jsem takhle pomohl rodině a sám jsem si to nesmírně užil. Dost se mi potom stýská, abych pravdu řekl, protože se starejma muzikantama, kdy každé už něco má, se do toho dost špatně proniká.

Kdo skládal hudbu a kdo slova?

Hudbu skládal můj syn - on je v tom talentovaný, ale já jsem tam taky nějaké písničky přidal. Dokonce mám i písničku, kterou jsem psal pro Dezert a jmenuje se Žižkovský blues.

Chodil jste na koncerty Radima Hladíka? (Ptá se vnuk R. Hladíka.)

Byl jsem jednou, ale moc ne, moc ne. Já jsem ho vnímal spíš jako muzikant. Dlouho jsem měl zamilovaného Jardu Hutku. Znal jsem všechny ty jeho lidovky a miloval jsem tu desku - Stůj břízo zelená, ale vím, že nahrál i něco s Radimem Hladíkem a že to byla jedna z mých nejoblíbenějších.

Jaký máte vztah k Žižkovu? A máte pocit, že vás atmosféra této čtvrti nějak ovlivnila?

No jejej! I v té písničce Žižkovský blues se zpívá „moje žena z Vinohrad já však dole na Žižkově to mám rád.“ I když já ho dnes asi neznám tak úplně, protože od určité doby nelítám po hospodách a nevím, co se vlastně na Žižkově všechno děje.

Mne Žižkov zaujal i tou historií. Zůstal jsem na Žižkově, dělám tam předsedu rady starších a žiju tím prostředím tam, i když mě tam dvakrát okradli. Kytaru mi tam ukradli. Žižkov je nešťastně položeně blízko Hlavního nádraží. Ale co se týče usedlíků a toho všeho, tak mi to přijde jako dost zajímavé prostředí.

Svobodná republika Žižkov jsme tomu hned po revoluci říkali.

Namaloval jsem taky obraz, který se prodal jako jeden z mála poměrně dost významné osobnosti. A byly na něm takové děti, co hrajou na ulici a říká se, že tehdy díky tomu vznikl žižkovský masopust. Pamatuju, že jsem i několikrát pro svého syna šil obrovské masky, tak jsme si to užívali. Žižkovský masopust byl v té době opravdu taková krásná událost.

Měl byste pro nás nějakou radu, jak v životě uspět a být přínosným i pro ostatní lidi?

No hlavně to chtít. To myslím že je nejdůležitější. Pak jsou k tomu ty nástroje, ale když člověk chce, tak si myslím, že to už je dostatečně velký předpoklad úspěchu. Sama ta otázka - to je vlastně návod na to, jak být v životě šťastný.

Myslíte, že se vám podařilo vychovat vaše děti tak, aby svobodu, ve které žijeme, nebrali jako samozřejmost?

Určitě. Dnes občas já dostanu od nich poučení. Dnes já jsem v roli toho žáka.

Moc vám děkujeme

A je to

Dvě a půl hodiny vstoupilo do minulosti.
 Akademický malíř laskavě a se zájmem hodnotí naše díla, která jsou všude kolem nás.
 Loučíme se na pokračování.
 Bylo to hodně barevné odpoledne.
 Naše setkání se stává vzpomínkou, dalším zrnkem v mozaice paměti.

Až zase otevřete učebnici dějepisu či několikasetstránkové pojednání známého historika a budete v obsahu číst názvy kapitol

- Třicetiletá válka
- První světová válka
- Vznik ČSR
- Pražské květnové povstání 1945
- Srpnové události 1968,

vzpomeňte na pomníky bezejmenných, posmrtné pozdravy z emigrace, vyhnání z domovů, dokumentující novináře, náhodné oběti, perzekuované studenty, stesk po zestátněné stračeně a třeba i na to, jaké máte štěstí, že můžete stále chodit na zahradu, ve které kvete vaše dětství.

Je jaro roku 2019.

V posledních dnech byla katedrála Notre Dame v plamenech,
 Velikonoce přinesly masakr na Srí Lance
 a dávno??? skončila druhá světová válka.

Je sucho – veliké.

A já jsem se zamiloval!

Jak dlouho si to budeme pamatovat?

Něco na památku

Autoři práce:

Aliana Bachanová

Mariana Průšová

Eliška Kozelková

Filip Mikulecký

Artem Protko

Lukáš Hladík

Pod vedením:

Mgr. Ivy Boleslavové a Zuzany Tvrdíkové

ZŠ Praha 3, nám. Jiřího z Poděbrad